

T.C.
KALKINMA BAKANLIĞI
Özel Kalem Müdürlüğü

7/331

11 OCAK 2016

Sayı : 43728771-610.00-E. 137
Konu : 7/331 Esas Sayılı Yazılı Soru Önergesi

ACELE

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: (a) Türkiye Millet Meclisi Başkanlığının 16.12.2015 tarihli ve KAN. VE KAR.BŞK. 43452547-120.00.07-[7/331]-7613 sayılı yazısı.

(b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 24.12.2015 tarihli ve 31853594-610-2-128-4193 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı yazıyla Başbakanlığa iletilen, ilgi (b)'de kayıtlı yazıyla Bakanlığımız koordinatörlüğünde cevaplandırılması talep edilen İstanbul Milletvekili Sayın Eren ERDEM'in Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği 7/331 esas sayılı yazılı soru önergesinde yer alan hususlar ile ilgili bilgiler ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Cevdet YILMAZ
Bakan

Ek:
1- Soru önergesine ilişkin cevaplar
(4 sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Bilgi :
- Başbakanlık

Adres: Necatibey Cad. No:110/A-06570 Yücetepe-ANKARA
Telefon: +90 (312) 294 50 00 - 294 50 95 - 294 50 97
Faks: +90 (312) 294 69 77
Elektronik Ağ: <http://www.kalkinma.gov.tr>

sozdemir@kalkinma.gov.tr

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.
Evrak teyidi <https://kbeb.kalkinma.gov.tr/Sorgu> adresinden 9GYI-LA6K-87DS kodu ile yapılabilir.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN EREN ERDEM'İN YÖNELTİĞİ 7/331 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE YÖNELİK CEVAPLAR:

Soru 1: İktidarınız döneminde yoksulluğun bu düzeyde artmasının gerekçeleri nedir? Bahsi geçen rakamlar hangi ekonomi politikasının sonucudur ve gündeminizde bu politikalarda bir değişiklik planı var mıdır?

Soru 5: Sıcak para ve ucuz emeğe dayalı ekonomik modelle yoksulluğu gizleme politikalarınız sürdürülecek midir?

Cevap 1,5: Yoksulluk düzeyi belirlenirken birincil olarak bakılan göstergeler mutlak yoksulluk ve görel yoksulluk oranlarıdır. Ülkemizde son dönemde her iki göstergede de önemli aşama kaydetmiştir. 1994 yılında yüzde 1,1 ve 2002 yılında yüzde 0,2 düzeyinde olan aşırı yoksulların (günlük \$1,25 altında yaşayanlar) oranı 2006 yılında sıfıra düşmüştür. Öte yandan, kişi başı günlük harcaması, cari satın alma gücü paritesine göre 4,3 doların altında kalan fert oranı 2002 yılında yüzde 30,3 iken, 2014 yılında yüzde 1,62 olarak gerçekleşmiştir.

Mutlak yoksullukta kaydedilen düşüşe paralel olarak görel yoksulluk oranlarında da iyileşmeler yaşanmaktadır. 2006 yılında yüzde 18,6 düzeyinde olan medyan gelirin yüzde 50'si baz alındığındaki yoksulluk oranı 2014 yılında 15'e düşmüştür.

Sonuç olarak, ülkemizde yoksulluk son dönemde artmamış, tersine azalmıştır. Bu düşüşte en belirleyici faktör ekonomik istikrar ve büyüme olmuştur. Toplumun tüm kesimlerinin refah seviyesinde bir yükselme yaşanmıştır. Bunun yanında sosyal yardımların çeşitlendirilmesi, sosyal yardım düzeyinde yaşanan artış ve sosyal yardım sisteminin iyileştirilmesine yönelik atılan adımlar ile istihdam, KOBİ, çalışma hayatı, sosyal güvenlik, sağlık, eğitim, tarım, konut ve enerji gibi alanlarda izlenen yoksul yanlısı politikalar bu düşüşe önemli katkı vermiştir.

Soru 2: Türkiye'nin gelir adaletsizliği sıralamasında OECD ülkeleri arasında birinci olmasının nedenleri nedir?

Cevap 2: OECD verilerine göre, ülkemiz gini katsayısına göre ölçülen gelir dağılımı sıralamasında sonlarda, ancak en sonda değildir. Ülkemizde gelir eşitsizliği yüksek olmakla birlikte bu alanda 2006 yılından bu yana düşüş kaydedilmiştir. Hanehalkı kullanılabilir gelirin göre oluşturulan yüzde 20'lik hanehalkı gruplarının gelirden aldıkları paylara bakıldığında; birinci yüzde 20'lik grubun payı 2006 yılında yüzde 5,8 iken, 2014 yılında yüzde 6,5'e yükselmiştir. İkinci ve üçüncü yüzdeler grupların da toplam gelirden aldıkları paylar artış gösterirken, dördüncü ve beşinci yüzdeler grupların payları azalmıştır. Nitekim Gini katsayısı aynı dönemde 0,403'ten 0,379'a; en zengin yüzde 20'lik grubun gelir payının en yoksul yüzde 20'lik grubun gelir payına oranı da 8'den 6,9'e gerilemiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Hanehalkı Kullanılabilir Gelirine Göre Sıralı Yüzde 20'lik Gruplar İtibarıyla Yıllık Gelirlerin Dağılımı, 2006-2014

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
İlk %20	5,8	6,4	6,4	6,2	6,5	6,5	6,5	6,6	6,5
İkinci %20	10,5	10,9	10,9	10,7	11,1	11,0	11,0	10,9	11,0
Üçüncü %20	15,2	15,4	15,4	15,3	15,6	15,5	15,6	15,4	15,6
Dördüncü %20	22,1	21,8	22,0	21,9	21,9	21,9	22,0	21,8	22,2
Son %20	46,5	45,5	45,3	46,0	44,9	45,2	45,0	45,2	44,7
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gini Katsayısı	0,403	0,387	0,386	0,394	0,380	0,383	0,382	0,382	0,379
Son %20/İlk %20	8,1	7,1	7,1	7,4	6,9	7,0	6,9	6,8	6,9

Kaynak: TÜİK.

2006 yılından 2014 yılına ortalama yıllık hanehalkı kullanılabilir geliri reel olarak yüzde 12,0 oranında artarken, en düşük yüzde 25'lik grupta bu artış yüzde 18,0 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu artış oranları arasındaki farklılıklar gelir eşitsizliğindeki düşüşün temel sebebidir.

Gelir eşitsizliğinin azaltılması ve yoksullukla mücadele çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Makro ekonomik istikrar ve büyümenin yanısıra; eğitim, sağlık, çalışma hayatı, sosyal güvenlik gibi sektörel politikalarla da kişilerin refah düzeyi yükseltilmeye çalışılmaktadır. Özellikle dezavantajlı kesimlerin durumlarını düzeltmeye yönelik olarak önemli iyileşmeler sağlanmıştır. Makro ekonomik politikalar ile sektörel politikalarındaki yoksul yanlısı tutuma ilave olarak, acil sosyal sorunlara da sosyal yardımlarla müdahale edilmektedir. Bu çerçevede, sosyal yardım programları çeşitlendirilmiş ve bu sayede yardımlardan yararlanan nüfus genişlemiş, ayrıca yapılan yardımların miktarları artırılmıştır. Sosyal yardımların GSYH içindeki payı 2002 yılında yüzde 0,39 iken, 2014 yılında yüzde 1,24'e yükselmiştir.

İşgücü geliri, tüm gelir grupları için halen en önemli gelir kalemidir. Sosyal yardımlar, yoksulluk ve eşitsizliğin azaltılmasında başvurulacak yöntemlerden biri iken, kalıcı ve sürdürülebilir bir biçimde gelir eşitsizliğinin azaltılması için işgücü piyasasında düşük gelirli kişilere fırsatların sunulması önem taşımaktadır. İşgücü gelirindeki reel artışa bakıldığında, gelir eşitsizliğinin azalmasına katkıda bulunacak şekilde, üst gelir gruplarından düşük gelir gruplarına doğru gidildikçe, artış düzeyinin de arttığı görülmektedir. Nitekim asgari ücret reel bazda 2002 Aralık - 2015 Temmuz döneminde yüzde 79,3 oranında, en düşük memur maaşı yüzde 68,6 oranında artarken, ortalama memur maaşı yüzde 33,6 oranında artmıştır. Benzer şekilde düşük emekli maaşlarındaki artış daha yüksek, yüksek emekli maaşlarındaki artış daha düşük gerçekleşmiştir (en düşük SSK emekli aylığı reel olarak söz konusu dönemde yüzde 41,3 oranında artarken, ortalama SSK emekli aylığı yüzde 35,9 oranında artmıştır. En düşük Bağ-Kur tarım emekli aylığı yüzde 274,5 oranında, ortalama Emekli Sandığı aylığı ise yüzde 8,5 oranında artmıştır).

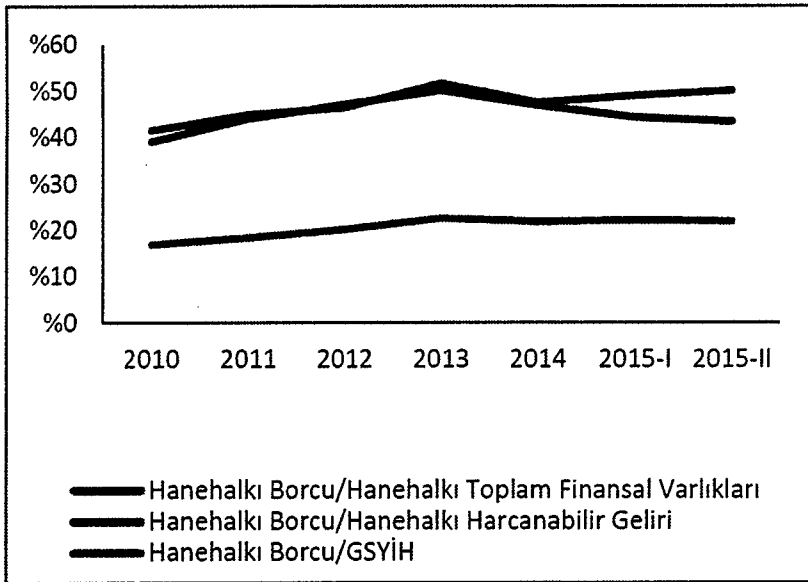
Gelir eşitsizliğinin uzun vadede azaltılabilmesi için fırsat eşitliğinin sağlanması gerekmektedir. Düşük gelirli hanelerdeki çocuk sayısı diğer hanelere göre daha fazla olup, bu çocukların eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimine artırılması bu çocukların ileriki yaşamlarında daha yüksek gelir

elde etme şanslarını artıracaktır. Bugüne kadar bu konuda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Toplumun tüm kesimlerinin eğitimin tüm kademelerine katılımı artırılmış, ayrıca de düşük gelir seviyesindeki hanelerin eğitim hizmetlerinden daha iyi faydalanabilmesi bedava ders kitabı dağıtımı, taşınmalı eğitimdeki öğrencilere ücretsiz öğle yemeği verilmesi, şartlı eğitim yardımları, burs gibi uygulamalar geliştirilmiştir.

Soru 3: Borçlanma ve yoksulluk arasında bir korelasyon var mıdır? Hanehalkı borçlanma düzeyi kaç oranındadır?

Cevap 3: Hanehalkı borçlanma düzeyine Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) raporlarında yer verilmektedir. TCMB'nin 2015 Finansal Hesaplar Raporuna göre; hanehalkı borçluluğunda 2013 yılına kadar bir artış, sonrasında bir iyileşme görülmüş ve bu gösterge daha sonra sabit bir seyir izlemiştir. 2013 sonrasında hanehalkı borcunun GSYİH'ya oranı yüzde 20'ler civarındaki seyrini korurken, harcanabilir gelire oranı yüzde 52'den yüzde 50'ye ve toplam finansal varlıklara oranı ise yüzde 50'den yüzde 43'e gerilemiştir (Grafik 1). Aynı rapora göre Türkiye'deki hanehalklarının borç düzeyi (GSYH'a oranı) OECD ülkeleri arasında en düşüklerden birisidir.

Grafik 15. Hanehalkı Borcu* (yüzde)

Kaynak: TCMB, TÜİK

(*) Hanehalkı borcu kredi kaleminden oluşmaktadır.

Soru 4: İktidarınız döneminde zenginlerin daha da zenginleşmesi bir tesadüf müdür? Yolsuzlukla yoksulluk arasında bir ilişki söz konusu mudur?

Cevap 4: Daha önce değinildiği ve Tablo 1'de görüldüğü üzere, 2006-2012 döneminde en zengin yüzde 20'lik grubun gelir payının en yoksul yüzde 20'lik grubun gelir payına oranı 8'den 6,9'e gerilemiştir. Öte yandan, hanehalkı kullanılabilir gelirine göre oluşturulan yüzde 20'lik hanehalkı gruplarının gelirden aldıkları paylara bakıldığında, en zengin yüzde 20'lik kesimin

toplam gelirden aldığı payın azaldığı, diğer kesimlerin toplam gelirden aldıkları payın arttığı görülmektedir. Dolayısıyla, veriler en zengin yüzde 20'lik kesimin görelisi olarak (diğer kesimlerin gelirine göre) zenginleşmediğine işaret etmektedir.

Soru 6: Günde ortalama 350 dükkan ve küçük işyeri kapanması, enflasyonu yükselmesi ve işsizliğin çift haneli sayılara ulaşması konusunda ne düşünüyorsunuz? Yaklaşık 30 milyonluk bir nüfusun açlık ve yoksulluk sınırı altında bir gelirle yaşamak zorunda kalmasının sorumluluğunu üstleniyor musunuz?

Cevap 6: TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketinde 2014 yılı Şubat dönemiyle birlikte yeni düzenlemelere gidilmiştir. Oluşturulan yeni seriye göre, işgücüne katılma oranının, bir önceki yıla göre, 2,2 puan artmasının da etkisiyle işsizlik oranı 0,9 puan artarak 2014 yılında yüzde 9,9'a yükselmiştir. Diğer yandan, söz konusu oranın azalmasına yönelik olarak başta aktif işgücü programları olmak üzere nitelikli işgücünün artırılması ve istihdam olanaklarının geliştirilmesine yönelik önemli tedbirler alınmaktadır. Söz konusu tedbirlerin genel çerçevesi 2014-2018 dönemini kapsayan 10. Kalkınma Planı ile çizilmiştir. Kalkınma Planının dört temel bileşeninden biri "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" olup, "İstihdam ve Çalışma Hayatı" alt bileşeni bu başlık altında yer almaktadır. Bu çerçevede, önümüzdeki beş yıllık dönem içerisinde, "toplumun tüm kesimlerine insana yaraşır iş fırsatlarının sunulduğu, işgücünün niteliğinin yükseltilip etkin kılındığı, toplumsal cinsiyet eşitliği ile iş sağlığı ve güvenliği şartlarının iyileştirildiği ve güvenceli esneklik yaklaşımının benimsendiği bir işgücü piyasasının oluşturulması" hedeflenmiştir.

Daha önceki sorularda da tartışıldığı üzere ülkemizde yoksulluk oranları ve buna bağlı olarak yoksul sayısı azalmaktadır. 2014 yılı verilerine göre kişi başı günlük harcaması, cari satın alma gücü paritesine göre 4,3 doların altında kalan fert sayısı 1,25 milyon, medyan gelirin yüzde 50'si baz alındığındaki görelisi yoksul sayısı ise 11,3 milyon kişi dolayındadır. Önümüzdeki dönemde mutlak yoksul sayısının sifira, görelisi yoksulluk oranının da AB ortalamasına yaklaştırılmasına yönelik olarak, bundan önceki dönemde uygulanan çok boyutlu politika yaklaşımı sürdürülecektir (bu politikalara daha detaylı olarak 1. ve 2. Soruların cevaplarında değinilmiştir).